

כב א מ״י פ״ד מהל' מועד ה' א ועי' בהשגות ובמ״מ סמג עשין קלה טו״ע י״ד ס' שלא סעיף פג:
כג ב ג מ״י שם הלכה [1] ח סמג שם טו״ע שם:
כד ד מ״י שם הל' א וע״ש סמג שם טו״ע שם:

“עד שיראה פני הבית שנאמר יִבְעֲרֵתִי
הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וּרְבִי יוֹחָנָן אָמַר בְּאִפְּלוֹ
חֹצֵר קוֹבַעַת שְׁנֵאמַר ²וְאָכְלוּ בִשְׁעֶרֶךָ
וּשְׁבַעוּ וּרְבִי יוֹחָנָן נָמִי הָאֵל כְּתִיב מִן הַבַּיִת
אָמַר לָךְ חֹצֵר דּוּמִיָּא דְּבֵיתָ מַה בֵּית
הַמִּשְׁתַּמֵּר ³אִף חֹצֵר הַמִּשְׁתַּמֵּר וּרְבִי יִנְאִי
נָמִי הַכְּתִיב בִּשְׁעֶרֶךָ הֵהוּא מִיִּבְעִי לִיה
דִּבְמוֹעִיל לִיה דְּרַךְ שַׁעַר לִאֲפוֹקִי דְּרַךְ גִּגּוֹת
וּקְרַפִּיפּוֹת דְּלֹא מְתִיב רַב חֲנִינָא חֲזוּאָה
כִּנְפֶּשֶׁךָ כִּךְ נִפְשׁוּ שֶׁל פּוֹעֵל מַה נִּפְשֶׁךָ אוֹכֵל
וּפְטוּר אִף נִפְשׁוּ שֶׁל פּוֹעֵל אוֹכֵל וּפְטוּר הָא
לּוֹקָח חַיִּיב מֵאִי לֹא בִשְׁדָּה אָמַר רַב פַּפָּא הֵכָא
בְּתַנְיָא הָעוֹמֶדֶת בְּגִינָה וְנוֹפֶה נּוֹטָה לְחֹצֵר
עַסְקִינָא וְלִמָּאן דָּאִמַר לְבֵית לְבֵית א”ה בַּעַל
הַבַּיִת נָמִי נִחְיִיב בַּעַל הַבַּיִת עֵינָיו בְּתַנְיָתוֹ
וְלּוֹקָח עֵינָיו בְּמַקְחוֹ וְלּוֹקָח מִדְּאֹרִייתָא מִי מַחְיִיב
וְהִתְנַיָּא מִפְּנֵי מַה חָרַב חֲנוּוֹת שֶׁל בֵּית הֵינוּ
שְׁלֹשׁ שָׁנִים קֹדֶם יְרוּשָׁלַיִם ⁶מִפְּנֵי שֶׁהַעֲמִידוֹ
דְּבִרְהֵם עַל דְּבָרֵי תוֹרָה שְׁהֵיוּ אֲמֹרֵרִין
עֲשֵׂר

(גדה דף מז: ואם ד"ה אלה) מִזֶּחֶר חָזַר
וְלִרְבִּי יֵאָדָּא אֵינֶה חַיִּיבָה בְּמַעֲשֵׂה עַד
אִי בִשְׁעָרָיִךְ לִאֲפֻקֵּי דֶרֶךְ גִּגּוֹת הו"מ
אִיךָ אִפְשָׁר שְׁעָרָה פּוֹעֵל בְּצִית וּמוֹלֵט
וְזֶה דֶּרֶךְ שֶׁהוּא רֹמֵי וּמִיּוֹ י"ל הִיא
הַשְׁתַּחֲבָּה נֹטוּת לִחֲזֹר אֶל עוֹמֶדֶת בְּחָזֵר
אִלּוּ אִין דֶּרֶךְ רִאשִׁית פְּנֵי הַחֲזָר אֵלֶּה
דּוֹקָא בְּצוֹתָן ⁽⁶⁾ שְׁנִקְלָטוֹת חוץ לִחֲזֹר
דֶּרֶךְ שִׁכְיִינִס דֶּרֶךְ שֶׁהוּא חוץ לִחֲזֹר
מִשְׁמַע (בפ"ג דמַעֲשֵׂרוֹת מ"ה) דְּמִנָּה
תֵּאֵנֶה הָעוֹמֶדֶת בְּחָזֵר אוֹכֵל אַחַת
אַחַת וְאֵם יִרְקָה שְׁתִּים חַיִּיב אֶחָד מ"מ
אִי אִפְשָׁר לוֹמַר כֵּן דְּמִנָּה ⁽⁷⁾ כִּפְּצֵי
דְּמִרְמוֹת וּמִיּוֹת לֹא בְּהַמְדִּיכָא כְּדִי יֵין
(בַּיָּה דף נה.) הִיא אוֹכֵל בְּאִשְׁכּוֹל
וְנִכְנַם מְגִינָה לִחֲזֹר ר' אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר
יִגְמור ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לֹא יִגְמור אֶל
לְהַחֲחִיל לִכְעֹר וּמִשְׁמַע שִׁבְחָר
אִסּוּר אַע"פ שֶׁלֹּא נִכְנַם בְּצִית מִדְּנִקָּט
וְנִכְנַם לִחֲזֹר וְיֵי"ל דְּמִדּוּהָ ר' יֵאָדָּא
דְּחִסָּק קוֹבֵעַת מִדְּרִבִּין וְהֵא דְּלוֹמַר עַד
שִׁירָאָה פְּנֵי הַבַּיִת הֵייוֹ מִדְּאוּרִי"ו וְא"ת
לִר' יוֹחָנָן דְּלִמַּר חֲזַר קוֹבֵעַת מִדְּאוּרִי"ו
אִתְּנָא יִגְמור לִירָא וְיֵי"ל דְּלִירִי"ב בְּחָזֵר
שֶׁאִין הַכִּלִּים נִשְׁמָרִים בְּחֻבָּה דְּלֹא קִבְּעָה
אֵלֶּה מִדְּרִבִּין: **מֵאָה** אָמוּ בְּשִׁרָה. פ"ה
בְּקוּטִי וְלֹקָח לֹא עֲדִיק גִּמְמַר מִלֵּאָה
וְא"כ אִפְלוּן בְּעַל הַדֵּי חַיִּיב בְּגִמְרָה

מלאכתו בזה וקשה לה"כ מוקי לה כשאין נגמרה מלאכתו למעשר א"כ מאי פריך בעל הבית נמי חייב הלא כיון שלא נגמר מלאכתו
למעשר יכול לאכול אפי' בבית כדלמך רבי אושעיא (פסחים דף ט.) מערים אדם על תבואתו ומכניסה בזמן שלה ועוד שילחי המציא
(כדי יין) (יב"ה דף לה.) משמע לכולו אמוראי דהתם המקח אינו קובע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו למעשר ונראה דהכי פריך
ממאי לאו בזה לוקח חייב משום דמקח קובע בדבר שנגמרה מלאכתו למעשר וקשה לכולהו דלא מפלגי ואפי' בלוקח בעי ראיית פני
הבית או פני החצר: **הבא בתאנה** העומדת. לאו דוקא נקט תאנה דלין זו מעשר אלא מדרבנן^א דמדאורייתא לא מחייב אלא
דגן וטירוס ויבנה והכל חייבי מדאורייתא אלא נקט תאנה לפי שהיו צריכין ציניהם: **העומדת** בגינה ונופה ונוטה לחצר ו**למאן**
דלמך בבית אבית. ולא נמי לאוקמי בנזן משמקט בגינה והוכיך לבית ואוכל דלין פועל אוכל אלא בשעת מלאכה כדגמ' במתניתין לקמן
(דף סג.) דדוקא בהליכתם מאומן לאומן אוכל מפני שהז אצידה: **בעל הבית עיניו בתאנהו** ודוקא עיניו במקחו. תימנה דלוקח דוקא
אוכל שמים שמים חייב אבל אחת פטור כדלמך לקמן (דף פט.) ק"ץ בין ספת בין לא ספת אחת אחת אוכל שמים שמים לא אוכל
ובשמים כיון דנוטה לחצר אפי' בעל הבית אסור כדגמ' במסכת מעשרות (פ"ג מ"ח.) גבי תאנה העומדת בחצר אוכל אחת אחת (ו'
ואם צירף שמים חייב וי"ל דהתם מיירי כשאינו רוצה ללקוט עכשיו יותר אלא מה שאכל ולהכי חייב בשמים אפילו בעל הבית כמו
לוקח דלא שייך למימר עיניו בתאנהו דלין עיניו ולא חשיב שאוכל ולהכי חשיב גמר מלאכה בצירוף שמים אבל בשמעתין ששכר פועל
ללקוט כל הראוי ללקט שייך למימר עיניו בתאנהו ולא חשיב גורן נגמרה מלאכה עד שילקוט כולה או רובה וי' מוקי לה הכא בשומרת
בגינה ונופה ונוטה לחצר ה"ה דרוה עיניו לאוקמי בשומרת בחצר אלא מיתלח שכיחא טפי נקט ועוד דגבי בין ל"ל דנוטה לבית
דשומרת בבית לא שכיח כלל נקט נמי גבי חצר כה"ג ובקוטרם פירש עיניו בתאנהו שעיקרה חוץ לחצר משמע שר"ל שאם היתה
כולה בחצר היתה צה"ב נמי חייב ואין נראה לר"י חדא דלין שייך ראיית פני החצר במחזור אפי' כל התאנה היתה בחצר ועוד למ"ד
מקח קובע קובע אפילו בזה בדבר שנגמרה מלאכתו כדלמך בפרק המציא כדי יין (יב"ה דף לה.) ובסוף פירקא (דף ג.) משמע
גבי מקשאות דליפקסיו אפילו בזה אלא פועל אוכל לפי שנגמרה מלאכתו אע"פ שלא ראו בית וחצר והיני משכנתא לדידיה שלוקח
חייב במעשר ופועל פטור אי בדבר שאין נגמרה מלאכתו לוקח נמי פטור אי בדבר שנגמרה מלאכתו אין פועל אוכל ע"כ לא משכנתא
אלא דלוקח אין אוכל שמים אפילו לא ספת ופועל כי לא ספת אוכל שמים שמים וע"כ היינו טעמא דכרפרישית לוקח עיניו במקחו
וחשיב שמים גורן וגמר מלאכה אבל בעל הבית עיניו בתאנהו לא הוי גמר מלאכה ופועל כצעה"ב ופ"ה לא שייך שם:

(ד) **תבואת זרעך וא"ל לוקח.** וא"ת דלמך בסוף פ"ק דבכורות (דף י"א: וס' ד"ה טבילים) אמר שמואל ברבי נחמן הלוקח טבילה ממורחם מן הנכרי מעשרן והן שלו וקאמר אי מרחיניהו נכרי דגנך ולא דיגון נכרי אללא דמרחיניהו ישראל פי' אחר שקנאם מן הנכרי מעשרן דאין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיעם מיד מעשר והם שלו דלתינה מכה מאן דלא מצינא לאשטמיהו דינא בזהדיה וליכא למימר מעשרן מדרבנן דא"כ אמאי קאמר דאין קנין לנכרי אפי' ים קנין צריך לעשר מדרבנן כדמוכח בסוף הקומץ רבה (מנחות דף ל"א. וס' ד"ה קסבר) דלתיא אמר ר' שמעון [שזורין] פעם [אחת] נתערב לך טבול בחצולין ושאלתי לרבי טרפוהי ואמנר לי ק"ק [כך] מן השוק ופריך ולימא ליה קח מן הנכרי קסבר אין קנין כו' והוא ליה מן החיוב על הפטור משמע דאי ים קנין הוא לוקח מן הנכרי דהו ליה מן הפטור על הפטור דהא מרחיניהו דרבנן ואומר ר"מ דהבא איירי בלוקח אחר מירוח אבל לוקח קודם מירוח כי הכס תבואת זרעך קרינא ביה וא"ת ובמנחות אמאי לא קאמר ליה לך ויהי הממורה דלא הו' חיוב אללא מדרבנן וי"ל דמ"מ דמי מן החיוב על הפטור כיון דאליו הדר מוכר קני ליה הוא חיוב וה"נ משמע הכס דאין להפריש מדבר הדומה חיוב על הפטור דאיכא מ"ד שאמר ליה לך וקח מן הנכרי ופריך ולימא ליה קח מן השוק קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרים והוא ליה מן החיוב על הפטור והא ליכא למימר דס"ל דודאי הוא דהא ליכא מאן דפליג דתבואת עם הארץ דמאי היא אללא משום דמיי לחיוב על הפטור קאמר וצריך עיון דכי משיי הכס קסבר אין קנין לנכרי מ"מ לימא ליה קח מן הנכרי (ט) (מן) הממורה (י) דלמ"ז אין קנין מ"מ דריש דגנך ופול דיגון נכרי בספ"ה השולח (גיטין דף מ"ו. וס' ד"ה מר) ואם תאמר לתר"ס דמאי קודם מירוח פטור מדאורייתא דהא פועל דאכל לוכד דבר שלא נגמרה מנאכלתו ונאסר דהא מירוח ומתחיל מןהא שבושה שובא מנאכלתו ואו אינו מתקון ואחא פריך לוקח מדאורייתא מן מחייב וי"ל שהמקח אינו מתחיל עד שאוכל ואותה שעה כבר נתקן ורבינו יצחק ז"ר מרדכי הקשה על פיר"ט דהא לוקח תבואה ממורחת מעם הארץ הו' דמאי משום דספק הוא אבל אם ודאי לא עישר חייב לעשר מן התורה אף על פי שנתמרח כבר ולא פירכא היא דנהי דמאי לא הו' מ"מ מדאורייתא לא מחייב אללא מעשר ודאי הו' מדרבנן וצריך ליטמו לכהן ולווי' אבל לרבי יצחק ב"ר מרדכי נראה לפרש איפכא בלוקח ששאינו ממורח פטור שעדיין לא נתחייב ברשות מוכר אבל לוקח ממורח הואיל ונתחייב ברשות מוכר מו' לא פקע שם טבול מיניה כמו בהקדש ובהפקר שם הקדש והפקיר קודם מירוח מפקיע מידי מעשר אבל לאחר מירוח אינו מפקיע כמו שפירש ריב"א בצבא קמא"י ומציא רביה מן הירושלמי ולוקח מן הנכרי הו' איפכא דלא נתמרח ברשות הנכרי פטור משום דגנך ופול דיגון נכרי ובעלמא נאמר ברשותו מחייב דאין קנין לנכרי באל"י להפקיע מידי מעשר ולא נתמרח תבואת זרעך של מוכר אללא תבואת הלוקח ממנו ולא תחייב לוקח:

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה עד וכו'
דוקא בלחוד שנקטות
חוד לחוד: (ב) ד"ה בעל
וכו' אחת אחת ופטור
ואס:

מוסף רש"י
עד שיראה פני הבית.
פתח כניסה וילאה (ברכות
לה:)

תורה אור השלם
 1 ואמרת לפני יי אלהיך
 בערתי הקדש מן הבית
 וגם נתתיו ללוי ולגר
 ליתום ולא אלמנה בכל
 מצותך אשר צויתני לא
 עברתי ממצותיך ולא
 שכחתי:
 2 כי תכלה לעשר את
 כל מעשר תבואתך
 בשנה השליש שנת
 המעשר ונתתה ללוי
 לגר ליתום ולא אלמנה
 ואכלו בשעריך ושבועו:
 דברים כז יז

מנאי